

Poznań, 15.11.2022 r.

Prof. Mirosław Pawłowski
Instytut Sztuk Pięknych
Uniwersytet Rzeszowski

Ocena dorobku artystycznego i naukowego, działalności pedagogicznej oraz rozprawy doktorskiej Pani mgr Marty Lech w związku z przewodem doktorskim w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie sztuki piękne, wszczętym przez Radę Dyscypliny Artystycznej ASP we Wrocławiu

TEMAT ROZPRAWY

Temat rozprawy mgr Marty Lech: *Architektura światła*. Promotorem rozprawy doktorskiej jest prof. Paweł Frąckiewicz — ASP Wrocław.

SYLWETKA KANDYDATKI

Mgr Marta Lech urodziła się 29. września 1979 roku. W 1999 ukończyła Liceum Plastyczne im. Stanisława Kopystyńskiego we Wrocławiu. Dyplom magisterski w zakresie grafiki warsztatowej obroniła w 2005 r. na Wydziale Grafiki i Sztuki Mediów wrocławskiej Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta.

Po 11 latach (w 2016 roku), została zatrudniona na stanowisku asystenta w Pracowni Litografii i Promocji Grafiki prof. P. Frąckiewicza w Katedrze Grafiki Artystycznej na Wydziale Grafiki i Sztuki Mediów w macierzystej uczelni, gdzie pracuje do chwili obecnej.

Uprawia twórczość głównie w zakresie grafiki artystycznej (linoryt).

Działalność artystyczna

Po uzyskaniu dyplomu magisterskiego w 2005 r. Marta Lech zorganizowała 6 wystaw indywidualnych:

- 2006 *Światło – linoryt*, Muzeum Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu;
- 2006 *Najlepszy Dyplom – Grafika Polska 2005*, Instytut Polski (Villagatan), Sztokholm, Szwecja;
- 2007 *Ciało – wystawa rysunku podczas Festiwalu Ciała*, Artamania, Wrocław;
- 2011 *Marta Lech – Linocuts*, Clifford Chance, Londyn, Anglia;
- 2015 *Light/Svjetlost*, Gallery of University Library, Split, Chorwacja;
- 2021 *Geometry of Light*, Vilnius Graphic Art Center - Galerii Kairė-dešinė, Kuratorka: Marina Petit, Wilno, Litwa.

Aktywnie i z sukcesami brała udział w wystawach krajowych i zagranicznych. Łącznie uczestniczyła w 66 prezentacjach zbiorowych (pełna lista w dokumentacji do przewodu).

Nagrody i wyróżnienia [21]

Ta aktywność wystawiennicza i jakość prac uwieńczona została wieloma nagrodami:

- 2006
 - Grand Prize, 14th Seoul_Space Print Biennial, Seul, Korea Południowa
 - Space Group Purchase Prize, 14th Seoul_Space Print Biennial, Seul, Korea Południowa
 - Nominacja do konkursu o Nagrodę im. Daniela Chodowieckiego. Polski rysunek i grafika, Sopot
- 2007
 - GazMetro Public Award, V Biennale internationale d'estampe contemporaine, Trois-Rivieres, Kanada
 - Wyróżnienie Honorowe, 5th International Triennial of Graphic Arts 2007, TRANSFERS: Competition
 - Prize Winners 2004–2007, Inter-Kontakt-Grafik, Praga, Czechy
- 2008
 - Nagroda Prezesa Fundacji Kultury im. I.J. Paderwskiego, I Konkurs Malarstwa „Muzyką malowane”, Kraków
- 2010
 - Wyróżnienie Honorowe, XI Bienal Internacional de Grabado Novacaixagalicia, Ourense, Hiszpania

2011

- Northern Print International Residency Prize, International Print Biennale, Newcastle, Anglia
- Clifford Chance Purchase Prize, International Print Biennale, Newcastle, Anglia
- Wyróżnienie Honorowe, X Quadriennale Drzeworytu i Linorytu Polskiego, BWA Olsztyn

2013

- Grand Prix, Split Grafik Biennial, Split, Chorwacja
- II Nagroda Ex Aequo, Konkurs Malarstwa – Ogrody, Wałbrzych
- Wyróżnienie w XII Konkursie Graficznym im. Józefa Gielniaka, Jelenia Góra

2014

- Award of the Union of Bulgarian Artists for young artist, 7th International Print Art Triennial oraz
- Award of the International Foundation „Cyril and Metodii”, 7th International Print Art Triennial, Sofia, Bułgaria

2015

- Grand Prize, 4th Bangkok Triennale International – Print and Drawing Exhibition, Tajlandia
- First Award, XII Baltic States Biennale of Graphic Art „Kaliningrad – Königsberg 2015”, Rosja
- II Nagroda, XI Quadriennale Drzeworytu i Linorytu Polskiego, Olsztyn

2016

- Special Prize, Premio Combat Prize, Livorno, Włochy

2018

- Nagroda Burmistrza Miasta Kowary, XIV Konkurs Graficzny im. Józefa Gielniaka, Jelenia Góra

2021

- II Nagroda na 11 Triennale Grafiki Polskiej w Katowicach (Nagroda Prezydenta Miasta Katowice) 2021

Jak wynika z powyższego zestawienia, Pani Marta Lech jest artystką aktywną, a jej twórczość jest wysoko oceniana w kraju i na świecie.

Działalność popularyzatorska i organizacyjna kandydatki:

Od września 2007 r. Pani Marta Lech była zatrudniona na stanowisku instruktora pracowni grafiki artystycznej Ośrodka Działań Twórczych „Światowid” we Wrocławiu. Od 2008 roku prowadziła w PGA warsztaty grafiki artystycznej z dziećmi, młodzieżą i osobami dorosłymi. W tym okresie zorganizowała uczestnikom kursów wiele wystaw, również zagranicznych, promując ich twórczość.

Ponadto organizowała pokazy plenerowe i warsztaty popularyzujące wiedzę o technikach graficznych z linorytu i sitodruku.

Będąc już asystentem w pracowni prof. P. Frąckiewicza na ASP, Pani Marta Lech prowadziła konsultacje ze studentami z przedmiotu Grafika Artystyczna kierunku Grafika i kierunku MA in Printmaking oraz dla studentów Programu Erasmus, a także kurs podstaw grafiki warsztatowej dla studentów I roku studiów stacjonarnych kierunku Grafika (2016/2017).

W 2016 pełniła funkcję komisarza jednej z wystaw z cyklu *Rezonanse Sztuki*, w ramach obchodów 70-lecia ASP we Wrocławiu (*Polscy mistrzowie Grafiki Artystycznej*) – Narodowe Forum Muzyki we Wrocławiu oraz w 2017 r. uczestniczyła w przygotowaniach wystawy *Grafika Post-Cyfrowa. Redefinicja odbitki graficznej. Międzynarodowa konferencja graficzna 2017* w Galerii NEON w Centrum Sztuk Užtkowych i Innowacyjności ASP we Wrocławiu.

Ponadto w 2012 r. Pani Marta Lech brała udział w projektach międzynarodowych:

- *Flaming Prints Project* / Europejska Noc Muzeów 2012. 24-godzinny projekt z udziałem 8 warsztatów graficznych z całego świata, które w 3 godzinnych blokach warsztatowych przygotowywały grafiki o tematyce ognia.
- *Following The Sun*. Podczas czterogodzinnych bloków warsztatowych, następujących kolejno po sobie w pracowniach: Northern Print Studio w Newcastle, Pracowni Grafiki z Bangladeszu oraz PGA „Światowid”. Graficy tworzyli prace na temat Układu Słonecznego oraz ruchu planet.

OCENA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Ocena obejmuje analizę części teoretycznej i artystycznej. Opis dzieła Pani mgr Marty Lech pt. *Architektura światła* liczy łącznie 58 stron wraz z ilustracjami.

Część teoretyczna

W pracy opisowej doktoratu *Architektura światła* autorka ujawnia swoje fascynacje fenomenem światła. Sądzę, że napisanie omawianej pracy było dla autorki pewnym wyzwaniem by opowiedzieć syntetycznie o własnych inspiracjach i zainteresowaniach. W moim przekonaniu efekt końcowy właśnie taki jest: spójny i klarowny.

Ale po kolei: *Architektura światła* zawiera: Wstęp, 4 rozdziały (*Cząstki światła, Przestrzeń światła, Wizerunki światła, Graficzny zapis światła*) oraz Podsumowanie, Reprodukcje grafik, Bibliografię i Spis ilustracji. Pragnę podkreślić bardzo dobrze przygotowany i wydrukowany autorski projekt graficzny tego katalogu.

We Wstępie Pani mgr Marta Lech określa własne obszary zainteresowania zjawiskiem światła, jego złożoności i wpływem na świadomość człowieka i rozwój sztuk plastycznych.

W pierwszym rozdziale autorka porusza tematy dotyczące historii poznania światła – prób opisania jego właściwości, jakie ludzkość podejmowała na przestrzeni wieków. Zagadnienie rozpatruje w ujęciu historycznym i współczesnym, przytaczając teorie dotyczące zagadnienia światła.

Drugi rozdział został poświęcony na rozważania relacji architektury i światła. Cytuję: *W ich antagonistycznym zespoleniu odnajduję szczególne, wizualne połączenie z duchowym, metafizycznym wymiarem*. Jest to subiektywny punkt wyjścia do szerszych przemyśleń nad absolutem, misterium, formą i przestrzenią.

W pewnym sensie kontynuację tych wątków znajdujemy w rozdziale trzecim, lecz w bardziej skonkretyzowanych przykładach z obszaru sztuk wizualnych. Autorka przywołuje tu dzieła artystów, w których światło stanowi istotny element przekazu, i w których staje się niezależnym, uniwersalnym bytem. Są to prace Vilhelma Hammershøi, Marka Rothko, Eduardo Chillidy i Jamesa Turrella.

Rozdział czwarty jest poświęcony procesowi badawczemu i opisowi metody kształtowania matrycy do druku wypukłego z wykorzystaniem urządzenia laserowego TROTEC Speedy.

Dalej następują kolejno: *Podsumowanie*, Reprodukcje grafik, Bibliografia i Spis ilustracji. W *Posumowaniu* autorka omawia metody powstawania grafik z zastosowaniem tradycyjnego i cyfrowego warsztatu. Do oceny przedstawia 12 prac wykonanych w technice linorytu pod wspólnym tytułem *Architektura światła*. Całość opisu kończy dobrze przygotowana bibliografia i szczegółowy spis prac. Praca jest napisana precyzyjnym, opisowym językiem i odpowiednio bardzo sprawnym sposobem formułowania wypowiedzi.

Część artystyczna

Zestaw grafik *Architektura światła* składa się 12 prac wykonanych w technice linorytu. Osiem z nich to prace nowe, powstałe przy pomocy techniki laserowego wycinania matrycy. Wszystkie są czarno-białe, co stanowi o spójności cyklu. Ponadto posiadają poziomy układ zbliżony do formatu 60 × 90 cm.

W zasadzie nie widzę różnicy pomiędzy odbitkami wykonanymi tradycyjnie a tymi zrealizowanymi „cyfrowo”.

Rozumiem, że tradycyjne metody opracowania matrycy nie dawałyby autorce tak nieograniczonych możliwości transformacji budowanego obrazu, jego multiplikowania, dekonstrukcji i tworzenia go na nowo. Rozumiem ten wybór, bo przecież jest faktem, że klasyczne technologie zastępowane są przez nowe. Być może rewolucyjność w kształtowaniu struktury obrazu jest pozorna, gdyż zmianie ulegają jedynie narzędzia, a metoda pozostaje ta sama? Znaleźć w medium elektronicznym swój świat – to jest wyzwanie godne każdego świadomego artysty! Myślę, że Pani Marta Lech tę świadomość osiągnęła.

Za Ryszardem K. Przybylskim przytoczę niezwykle celną uwagę, że (...) „nie tylko nowe media pozwalają na aplikację *starych doświadczeń*, ale także dają się aplikować w starych.”¹ Ta kompatybilność jest bardzo cenna, ponieważ w moim odczuciu najlepiej określa stosunek i relacje artysty do najnowszych technologii i możliwości ich stosowania w sztuce.

Myślę, że graficzne możliwości komputera, jego kreatywny potencjał, znajdują się w fazie wciąż jeszcze nieodgadnionej ewolucji, co jednak – i jestem o tym głęboko przekonany – w żadnym stopniu nie wpłynie na pozycję tradycyjnych technik artystycznych i sferę tzw. sztuk manualnych.

Kontynuując, uważam że przyszłość grafiki to koegzystencja i to we wszelkich obszarach jej funkcjonowania. Nawet bez dzielenia grafiki na tradycyjną i cyfrową – istotna jest idea i jedność artystyczna, która jest podmiotem każdej kreacji. Przecież na przestrzeni stuleci artysta zawsze dążył do pozostawienia indywidualnego śladu i to było podstawą jego istnienia.

Ta świadomość, jak sądzę, niezbędna jest również dzisiaj, grafika bowiem w tym znaczeniu ma łączyć a nie dzielić.

Jak wspominałem, nie znajduję różnic w grafikach „starych” i tych „nowych”.

Doktorantka ma już określony i sprecyzowany własny język wypowiedzi artystycznej, jeśli chodzi o formę jej prac i ogólne przesłanie. Oglądając przedstawiony cykl,

¹ Ryszard K. Przybylski, *Gra w bazie danych*, [W]: *Klan Cyborgów: Mariaż człowieka z Technologią*, Gniezno 2008, s. 94.

dochodzę do wniosku, że każdy ślad jest tu znaczący: jest pełna symbioza formy i idei. To autentyczność i wiarygodność, przy formalnej skromności i jednocześnie wizualnym bogactwie, stanowią o wartości prac Marty Lech.

Są one rodzajem takiego przekazu, który za pośrednictwem zmysłów przemawia do uczuć i intelektu odbiorcy. Jednak, aby między artystą a widzem mógł zaistnieć dialog, autorka musiała stworzyć swój własny język składający się z różnych elementów wizualnych: punktów, płaszczyzn oraz napięć bieli i czerni pomiędzy nimi, a przede wszystkim światła.

To właśnie ono jest tym najważniejszym elementem, które przefiltrowane przez oko i umysł, pozwalają jej budować własny świat nacechowany głęboką metaforą egzystencjalną.

W tej twórczości kwestia podmiotowości lub podległości form staje się nieistotna – otrzymujemy w efekcie głęboko osobistą, oryginalną realizację nacechowaną prywatnością i niepowtarzalnością. Mam wrażenie, iż autorka doskonale odnajduje się w świecie, w którym światło „rozdaje karty” i któremu wszystko wolno.

Ta specyficzna optyka wyraża się w tym przypadku w oryginalnej stylistyce, kompozycji i metaforyce wypowiedzi, pozwalając ceniom materii jej grafik na głęboką interakcję z naszymi odczuciami i emocjami.

Znając wcześniejsze prace Pani Marty Lech i biorąc pod uwagę ilość nagród, które za nie otrzymała, to o warsztacie graficznym już nie będę wspominał – bo ten jest perfekcyjny!

Kończąc, chciałbym przytoczyć słowa autorki, ponieważ w pełni ukazują Jej świadomość artystyczną i czysto ludzką pokorę: *W zaawansowanej naukowo i technologicznie rzeczywistości nadal doświadczamy światła w jego podstawowej, pierwotnej formie. Jednocześnie opowieść o nim rozczłonkowana jest na wiele specjalistycznych dyskursów i niemożliwa jest dziś do całościowego objęcia umysłem. W swojej pracy dążę do zintegrowania tych dwóch odległych porządków, w manualno-cyfrowej hybrydzie, upatrując pomostu pomiędzy tym, co zmysłowe i naukowe, między fizycznym a duchowym.*

PODSUMOWANIE

Praca doktorska mgr Marty Lech *Architektura światła* to intuicja w budowaniu narracji artystycznej, gdzie każdy element instalacji wynika z wrażliwości, dojrzałości przemyśleń oraz z biegłości warsztatowej autorki.

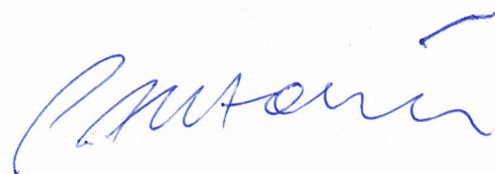
Analizując dostarczony materiał dokumentacyjny i opis doktoratu oraz opinię Promotora prof. Pawła Frąckiewicza, uważam że wniosek o wszczęcie postępowania doktorskiego dla mgr Marty Lech był uzasadniony.

KONKLUZJA

Po szczegółowym zapoznaniu się z dorobkiem artystycznym, pracą dokorską oraz po przejrzaniu dostarczonej dokumentacji, rozważając kwalifikacje kandydatki, stwierdzam jednoznacznie, że spełnia wymogi określone w Art. 13. Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, z późniejszymi zmianami.

Wymagane elementy dostatecznie uzasadniają przyznanie Pani mgr Marcie Lech stopnia doktora w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Z takim wnioskiem zwracam się do Rady Dyscypliny Artystycznej Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu.

prof. Mirosław Pawłowski

